

УДК 656.07

Матвієнко Т.В.

викладач,
Херсонський
політехнічний коледж
Одеського
національного
політехнічного
університету
matvienkotv13@gmail.com

ЕКОЛОГО-ГЕОГРАФІЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ТУРИСТИЧНОГО ІМІДЖУ ТЕРИТОРІЇ ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Т.В. Матвієнко. Еколого-географічні аспекти формування іміджу території Херсонської області. У статті розглянуті основні фактори, умови та ресурси для формування еколого-географічного іміджу Херсонської області.

T.V. Matvienko. Ecological-geographical aspects of formation of image of the territory of Kherson region.. The article describes the main factors, conditions and resources for formation of ecological-geographical image of the Kherson area.

Вступ. Позитивний образ території або її імідж формується завдяки впливу багатьох чинників - це рівень розвитку економіки, ступінь розвитку інфраструктури, транспорту, сфери послуг, наявність рекреаційних ресурсів, екологічна складова території, а також її загальна інвестиційна привабливість. На формування позитивного іміджу території в сукупності впливають і загальний стан економіки, і рівень розвитку інфраструктури та сфери послуг, і природні особливості. Однією зі складових загального іміджу території є еколого – географічний імідж, як основа формування туристичної привабливості території[2].

Успішна діяльність будь-якого підприємства на ринку значною мірою залежить від привабливості товарів чи послуг, які воно пропонує. У туризмі, як і в будь-якій іншій галузі економіки, для забезпечення ефективної діяльності та привертання уваги потенційних споживачів, першою чергою, необхідно повною мірою поєднувати основні фактори виробництва: землю, капітал і трудові ресурси. Специфіка туристичної галузі зумовлена використанням туристичних ресурсів, наявність яких визначає профіль освоєння певної території.[7]. Найважливішим фактором виробництва туристичного продукту є природні ресурси.

Природні ресурси - це компоненти природи, які на даному рівні розвитку продуктивних сил можуть використовуватися як засоби виробництва (земля, водні шляхи) та предмети споживання (мінеральна сировина, лісові

запаси, флора і фауна), а також як об'єкти для рекреації (гори, ліси, моря, ріки, озера та прибережні зони водойм). До природних ресурсів, які використовуються в туристичній галузі, відносяться також мисливсько-риболовецькі угіддя, національні парки, заповідники, заказники, гідропарки, мінеральні води і лікувальні грязі. Тому, еколого - географічний імідж території, зокрема Херсонської області, формується саме завдяки вдалому поєднанню природних ресурсів та зручного географічного положення.

Метою дослідження є визначення еколого-географічних факторів формування уявлень про територію Херсонської області як привабливого туристичного регіону, із потужною туристично-рекреаційною базою, поліетнічною культурною традицією та міжнародними зв'язками.

Актуальність дослідження. Питання формування еколого-географічного іміджу є актуальним в умовах підвищеної уваги до проблематики туристичного брендінгу регіонів і країн, але в той же час на сьогодні бракує публікацій географічного характеру з зазначеної теми.

Матеріали дослідження. Екологічно - географічний імідж території залежить від її географічного положення та природних ресурсів даної території. Херсонська область має виключно вигідне географічне положення.

Виходячи до Чорного і Азовського морів, область має можливість успішно розвивати рибальство, суднобудування, портове господарство, зосереджувати на берегах морів здравниці, використовувати мінеральні та рибні ресурси морів, добувати морську сіль, морські водорості і т.д. Вузька прибережна зона морських узбереж це чисте морське повітря, цілющі морські води дають можливість будувати чисельні здравниці і поповнювати бюджет області.

Берегова зона Дніпра і морські узбережжя найбільш заселені. Вихід до морів дає можливість області успішно співпрацювати із оточуючими територіями та зарубіжними державами.

Херсонська область розміщена в межах Причорноморської низовини. Поверхня рівнинна, злегка нахилена на південь. Висота рівнини над рівнем моря на півночі 100 м , а на півдні - до 5 м. В рельєфі виділяється долина Дніпра, ширина якої в деяких частинах доходить до 20 км. Вздовж узбережжя Чорного моря тягнуться піщані острови, півострови, коси (о. Джарилгач, п-ов Ягорлицький Кут, Тендровська коса тощо), мілководні затоки Тендровський, Ягорлицький, Джарилгачський, а також Дніпро-Бугський лиман. Присутні такі корисні копалини як глина, пісок, гравій. Також видобувають торф та мергель.

Екологічний потенціал — це придатність середовища для існування людей, можливість забезпечення населення необхідними харчовими про-

дуктами, умовами праці, відпочинку і лікування. Природні фактори створюють обов'язкове і загальне природне екологічне тло, забезпечують потреби людського організму в необхідних умовах існування (тепло, повітря, світло, вода, їжа тощо).

У структурі екологічного потенціалу природного середовища одне з важливих місць займає клімат, насамперед, тепло- і вологозабезпеченість. Вони мають не тільки універсальне і безпосереднє екологічне значення, а й визначають територіальну диференціацію багатьох інших екологічних показників, у тому числі біохімічних і біологічних. Від них залежить біологічна продуктивність, характер рослинності (зокрема, наявність або відсутність лісів), поширення захворювань та ін.[5] Безцінний дар Причорномор'я - благодатний клімат і родючі землі. Клімат помірно-континентальний. Середня температура січня $-3,2^{\circ}$, а липня $+23^{\circ}$, $+24^{\circ}$. Безморозний період тут триває 180 - 240 днів, а вегетаційний - 220 - 280. Але природа така щедра теплом, поступилася вологою: на півночі області за рік випадає 450 - 475 мм опадів, а на півдні не більш 350, що робить клімат жорсткішим. Алювіальні ґрунти дніпровських долин дають можливість вирощувати городні культури і на цій базі зосереджувати консервні заводи для консервування овочів і фруктів.

Особлива група показників пов'язана з водозабезпеченістю. Важливо враховувати не тільки достатність питної води, а й її якість — рівень мінералізації, хімізації та бактеріологічний склад. У зв'язку з цим важливе значення мають біохімічні умови, тобто нестача або надлишок у природному середовищі (в тому числі у воді й ґрунтах) таких важливих для життєзабезпечення хімічних елементів, як йод, фтор, кальцій, мідь, кобальт та ін. Херсонщина середньо забезпечена питною водою.

Досить велику екологічну роль для людини відіграють такі біотичні компоненти ландшафту, як рослинність, тваринний світ, мікроорганізми [1]. Виняткове значення має природний рослинний покрив як джерело кисню, засобів харчування, фітонцидів, лікарських засобів та його оздоровче, рекреаційне і естетичне значення. Серед рослин є також чимало шкідливих для людини видів (отруйних, алергенів). Важливе оцінювання тваринного світу, в якому відомі численні переносники, збудники небезпечних захворювань людини, наприклад, кліщового енцефаліту, чуми, туляремії та ін. З метою визначення екологічного потенціалу важливе значення також мають повторюваність стихійних природних явищ та інших екстремальних природних умов, тобто санітарно-гігієнічні, медико-географічні, медико-екологічні та рекреаційні особливості природного середовища. Херсонщина має позитивні показники природного середовища, на її території сприя-

тливій санітарно- епідеміологічній умові з мінімальними негативними впливами.

До показників природного середовища належать:

- споживання чистої первинної продукції (динаміка змін);
- втрати чистої первинної продукції при її споживанні;
- площі порушених господарською діяльністю територій та їх приріст;
- споживання природних ресурсів (лісів, рослинного і тваринного світу, земель, мінеральної сировини, водних ресурсів) як тенденція до зменшення запасів природних ресурсів;
- забруднення довкілля (повітря, води, ґрунтів; викиди і накопичення шкідливих речовин — твердих, рідких, газоподібних);
- викиди і накопичення в навколишньому середовищі особливо небезпечних і радіоактивних відходів (тенденції);
- біорізноманіття (тенденції і темпи змін у відсотках);
- площі особливо охоронних територій (зміни);
- техногенні і природні катастрофи (аварії, кількість, збитки);
- витрати на природоохоронні заходи.[5]

Дуже важливою складовою привабливості в сучасних умовах постає якість довкілля. У ринкових умовах господарювання вагомим значенням набуває організація навколишнього середовища, що сприятиме зміцненню конкурентоздатності певної території і може визначально впливати на її привабливість.

Природні туристичні ресурси являються частиною еколого – географічного потенціалу та є важливими елементами туристичної привабливості території. До його складу належать: клімат, водні ресурси, прибережні зони водойм, мінеральні джерела, лікувальні грязі, рельєф, рослинний і тваринний світ, національні парки та заповідники, мисливсько-риболовецькі угіддя, мальовничі краєвиди, унікальні природні об'єкти тощо. Природну привабливість певної території для туристів визначають наявність таких чинників:

- красою ландшафту і природних об'єктів;
- м'якістю клімату і комфортністю погодних умов;
- чистотою природних водойм;
- сприятливою екологічною ситуацією. [4]

За таких умов, що більше насичена територія складовими елементами природних ресурсів, то вище задоволення певних потреб туристів і розмаїтіший спектр організації різних видів туризму. [6]

Херсонська область має достатні природно - географічні та суспільно-географічні туристсько-рекреаційні ресурси. Враховуючи її географічне положення, особливості господарського освоєння, природо-ресурсний потенціал, має наявні туристсько-рекреаційні ресурси. Спостерігається їх значна територіальна диференціація, що зумовлює туристично-рекреаційну спеціалізацію окремих міст та районів області. На основі цих ресурсів формується позитивний еколого – географічний імідж області.

Висновки. Розглянувши особливості формування іміджу еколого – географічного потенціалу Херсонської області, можна зробити такі висновки: що за своїм природними умовами Херсонщина належить до числа унікальних куточків світу. Вона розташована в Причорноморській низовині, у степовій зоні, по обох берегах нижньої течії Дніпра й має вихід до двох теплих морів – Чорного й Азовського, рукотворне Каховське море, солоне озеро Сиваш (цілюща сила якого не поступається Мертвому морю), Джарилгач - найбільший великий безлюдний острів в Центральній Європі. У суходільну частину Херсонської області вривається Дніпровський лиман, Тендровська, Каргинська, Каланчакська, Перекопська та інші затоки. Уздовж морського узбережжя розташовані піщані острови, півострови й коси. Найбільші з них – острів Джарилгач, півострів Єгорлицький Кут, Тендровська коса, Бірючий острів і Арабатська стрілка.

Надзвичайно позитивний вплив на формування потенціалу області мають різноманітні природно-рекреаційні ресурси та фактори:

- сприятлива екологічна ситуація (Херсонська область є однією з областей з найбільш чистим повітрям в Україні, що пов'язано зі специфічною спеціалізацією господарства - розвиток мають переважно аграрний сектор економіки разом з харчовою промисловістю);

- наявність цікавих природних об'єктів і пам'ятників;
- відеоекоекологічні характеристики ландшафтів;
- наявність бальнеологічних курортів і санаторіїв;
- особливості геологічного та геоморфологічної будови території;
- наявність рідкісних видів флори і фауни;
- наявність можливостей для полювання і рибалки;
- особливості гідрологічного режиму на території;
- наявність природоохоронних територій та рідкісних біоценозів та екосистем (область має унікальний природно-ресурсний потенціал.

На території Херсонщини розташовані два біосферних заповідники світового класу з унікальною флорою і фауною: Чорноморський заповідник та заповідник Асканія – Нова, які внесені в списки ЮНЕСКО. А також

Азово-Сивашський ландшафтний заповідник і більше двох десятків мисливських заказників) [3].

Завдяки сприятливим еколого-географічним та економічним передумовам на Херсонщині успішно функціонує велика кількість «зелених» садіб:

- в Голопристанському районі : «Збур'ївські грибниці», с. Нова Збур'ївка; «Червоні озера», с. Кохани; «Лукомор'я», с. Гладковка; «Чумацький шлях», с. Геройське; «Марійкіна садиба», с.Іванівка; «Чайка», м.Голо Пристань;

- смт. Каланчак: «Щедра криниця», «У сестер», «Мисливська хата», «Соснова»; база зеленого туризму «Хорли»;

- Чаплинський район: База зеленого туризму «Кани», с. Асканія- Нова;

- Рожеві береги», с. Григор'ївка;

- Бериславський район: База зеленого туризму «У діда Карася», с. Ольгівка;

- Білозерський район:«Білі зорі», с. Новотягинка;

- Цюрупинський район: «Калинові острови», с. Ліві Солонці[8].

До унікальних геологічних об'єктів Херсонської області відноситься Арабатська Стрілка. Це піщана коса за розмірами не має собі рівних у світі. Довжина її 112 кілометрів, ширина від 270 метрів до 7 кілометрів. Нижньодніпровські піски – унікальний куточок. Фактично це єдина повноцінна піщана напівпустеля Європи, площею близько 200 тис. гектарів, що відрізняється парадоксальним для умов Європейського континенту поєднанням різноманітних ландшафтів: від майже типової піскової пустелі до незвичних для степової зони великих болотяних масивів з рослинністю та тваринним світом північного походження.

Завдяки сприятливим еколого-географічним умовам Херсонщина має дуже потужний курортно-рекреаційний потенціал.

Література:

1.Бейдик О.О. Рекреаційно-туристські ресурси України: методологія та методика аналізу, термінологія, районування. [Текст] / Бейдик О.О. – К.: КНУ, 2001. – 397 с.

2. Бурліна М.В. Туризм і культурну спадщину. Міжвузівський збірник наукових праць. Режим доступу <http://infotour.in.ua/burlina.htm>

3. Василевська Я.В. Оцінка природно-рекреаційних ресурсів Херсонської області / Я.В. Василевська / Регіон-2013: стратегія оптимального розвитку: Матеріали науково-практичної конференції з міжнародною участю (м. Харків, 7-8 листопада 2013 р. / Гол. ред. колегії В.С. Бакіров. – Харків: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2013. – 459 с. – С.399-401.

4. Василевська Я.В. Місце Херсонської області в санаторно-курортному комплексі України / Я.В. Василевська // Потенціал сучасної географії у розв'язанні проблем розвитку регіонів: Матеріали міжнародної наук.-практ. конф. молодих вчених, присвяченої 95-річчю Національної академії наук України, 3-5 жовтня 2013 р., м. Київ. – К.: Логос, 2013. – 448 с. – С.44-49.
5. Голубець М.А. Екосистемологія. [Текст]/ Голубець М.А. – Л.: Поллі, 2000. – 264с.
6. Кузик С.П. Географія туризму. [Текст] : навч. посібник / [С.П. Кузик](#). – Київ : Знання, 2011. – 271 с.
7. Музиченко-Козловська О.В. Економічне оцінювання туристичної привабливості території [Текст] : монографія / - Львів: Новий Світ-2000, 2012. - 176 с.
8. Ю.В. Арбузова, В.Д. Яковенко «Перспективні напрямки розвитку зеленого туризму в Україні». //Інформаційні технології в освіті, науці та виробництві: збірник наукових праць [Текст]. – Вип. 3(4) - О.: АО Бахва, 2013. – 310с.

Надійшла до редакції 03.02.2016